

Geografická dostupnosť stredného vzdelávania pre obyvateľov z marginalizovaných rómskych komunít

Abstrakt

Cieľom vzdelávania by okrem získania vedomostí a zručností malo byť aj vytváranie sociálnych vzťahov a väzieb, vďaka ktorým sú schopní jedinci žiť v spoločnosti vo vzájomnej interakcii a spoznávať sa. Stredoškolské vzdelávanie je tak po základnom vzdelávaní ďalším významným obdobím v živote jednotlivca, pretože ďalej spoznáva odlišnosti a hľadá spoločné témy s inými jednotlivcami.

Vzhľadom na to, že v Slovenskej republike žijú aj iné národnosti a etnické skupiny či osoby s inými vierovyznaním, je spoznávanie tejto rôznorodosti kľúčové, ak sa má jednotlivec začleniť do spoločnosti a vedieť byť jeho plnohodnotnou súčasťou.

K tomuto začleňovaniu však v prípade elokovaných pracovísk stredných odborných škôl zriadených v blízkosti marginalizovaných rómskych komunít nedochádza. Dôvod je jednoduchý. Pretože sa rómske deti vzdelávajú oddelene od nerómskych, a to častokrát od základnej školy, nemajú priestor na vytvorenie si vzťahov so študentmi z majority. Hlavným dôvodom pre zriadenie oddeleného stredoškolského vzdelávania bola snaha vytvoriť geograficky dostupné stredné vzdelanie pre príslušníkov z marginalizovaných rómskych komunít. A tak sa stalo, že stredné odborné vzdelanie majú Rómovia z marginalizovaných komunít laicky povedané za domom.

Úvod

Podľa dostupných dát možno usudzovať, že medzi najväčšie bariéry v nepokračovaní v štúdiu na strednej škole patrí u rómskej mládeže zo segregovaných komunít nezáujem o edukáciu. Tento dôvod uviedlo takmer 33,6 % rómskych respondentov vo výskume UNDP z roku 2010. Nad touto príčinou je možné sa zamyslieť aj v širšom kontexte. Ak rómske dieťa nie je motivované už od útleho veku k získaniu vzdelania, nie je možné predpokladať, že sa jeho postoj zmení prechodom na strednú školu. Je dôležité zdôrazniť, že motivácia k získaniu vzdelávania by mala smerovať nielen z rodiny, ale aj zo vzdelávacej inštitúcie, resp. od učiteľov. Druhým udaným dôvodom nepokračovania v štúdiu bol nedostatok financií

(29,2 %). Ako ďalšie výraznejšie dôvody skončenia vzdelávania na úrovni základnej školy uviedli respondenti pomoc v domácnosti (14 %), svadbu a založenie rodiny (10,6 %).¹

Veľmi zaujímavé boli zistenia v prípade identifikovania **geografickej dostupnosti ako bariéry vo vzdelávaní**, pričom podľa zistených údajov geografická dostupnosť nepatrí medzi výrazné bariéry, o čom svedčí aj vyjadrenie **len 1,5 % respondentov**.² Preto je veľmi zaujímavé a až otáznе, z akých údajov sa vychádzalo pri tvorbe opatrenia, ktoré malo za cieľ zvýšiť počty študentov z marginalizovaných rómskych komunít v stredoškolskom vzdelávaní.

Je zrejmé, že údaje z roku 2010 neboli zohľadňované pri tvorbe programu elokovaných pracovísk stredných odborných škôl zriadených v blízkosti marginalizovaných rómskych komunít (MRK).

V októbri 2012 totiž vyhlásila Agentúra Ministerstva školstva, vedy, výskumu a športu SR pre štrukturálne fondy EÚ v operačnom programe Vzdelávanie výzvu na predkladanie žiadostí o nenávratný finančný príspevok s názvom *Podpora vzdelávania príslušníkov marginalizovaných rómskych komunít prostredníctvom podpory elokovaných pracovísk stredných odborných škôl*. Hlavným cieľom výzvy bolo zvýšiť vzdelanostnú úroveň príslušníkov MRK prostredníctvom uľahčenia ich prístupu k formálnemu vzdelávaniu a prostredníctvom ich ďalšieho vzdelávania, a tým podporovať sociálnu inklúziu príslušníkov MRK. Na výzvu bolo uvoľnených 7 mil. eur.³ Sociálna inklúzia príslušníkov MRK nebola doteraz nijakým spôsobom vyhodnotená a dá sa hovoriť skôr o sociálnom vylúčení, pretože rómske deti sa vzdelávajú oddelene a nadobudnuté vzdelanie im nepomáha uplatniť sa na trhu práce.⁴

Analýza geografickej dostupnosti

Geografická dostupnosť stredných odborných škôl v blízkosti marginalizovaných rómskych komunít sa objavila ako jeden z najhlavnejších argumentov pri tvorbe agendy elokovaných pracovísk stredných odborných škôl. Napriek tomu, že geografická dostupnosť nepatrí medzi výrazné bariéry vo vzdelávaní, bol tento aspekt jedným z najdôležitejších ukazovateľov pri

¹ BALÁŽOVÁ, Z.: ELOKOVANÉ PRACOVISKÁ STREDNÝCH ODBORNÝCH ŠKÔL PRI MARGINALIZOVANÝCH RÓMSKYCH KOMUNITÁCH. CESTA K ZAČLENENIU ALEBO VYLÚČENIU RÓMSKEJ MLÁDEŽE? CVEK. BRATISLAVA 2015, DOSTUPNÉ NA [HTTP://CVEK.SK/WP-CONTENT/UPLOADS/2015/11/ELOKOVANE-PRACOVISKA-FINAL-1.PDF](http://cvek.sk/wp-content/uploads/2015/11/ELOKOVANE-PRACOVISKA-FINAL-1.PDF)

² UNDP: REPORT ON THE LIVING CONDITIONS OF ROMA HOUSEHOLDS IN SLOVAKIA IN 2010. BRATISLAVA: UNDP, 2012, s. 98.

³ AGENTÚRA MŠVVVŠ SR: OPV-2012/3.1/04-SORO

⁴ POZRI VIAC ŠTÚDIU O UPLATNITELNOSTI NA TRHU PRÁCE DOSTUPNÚ NA WEB STRÁNKE [WWW.CVTL.SK](http://www.cvtl.sk)

zrode myšlienky zriadenia elokovaných pracovísk stredných škôl v blízkosti marginalizovaných rómskych komunít.

Nižšie sú detailnejšie rozpísané jednotlivé štátne elokované pracoviská stredných odborných škôl a ich umiestnenie v kraji, ako aj možné dopravné spojenie do kmeňovej školy v blízkom okolí či regióne. Analyzujeme detailnejšie Prešovský a Košický kraj, na území ktorých sa nachádzajú elokované pracoviská stredných odborných škôl postavené v blízkosti marginalizovaných rómskych komunít. V ostatných krajoch väčšinou ide o elokované pracoviská, ktoré sú zriadené vo väzniciach.

Prešovský kraj				
Názov školy a sídlo	Elokované pracovisko	Miesto najbližšej SOŠ	Vzdialenosť v km	Verejná doprava, spojenie (podľa www.cp.sk)
Stredná odborná škola podnikania a služieb Komenského 16, Lipany	Varhaňovce 53	1. Košice 2. Prešov	28 20	Autobus
	Močidlany 37, Jarovnice	1. Sabinov 2. Prešov	8 17	Autobus
Stredná odborná škola lesnícka Kollárova 10, Prešov	Červenica 61	1. Prešov	28	Autobus
	Močidlany 36, Jarovnice	1. Sabinov 2. Prešov	8 17	Autobus
Stredná odborná škola agropotravinárska a technická Kušníerska brána 349/2, Kežmarok	Nižná brána 10, Kežmarok	1. kmeňová škola	1	
	Kostolná 304/19, Toporec	1. Kežmarok	17	Autobus
	Gen. Svobodu 129, Ľubica	1. Kežmarok	2,6	Autobus
	Sládkovičova 510, Hranovnica	1. Poprad	10	Autobus

	Rakúsy 407	1. Kežmarok 2. Poprad	8 22	Autobus
	Pradiarenská 1, Kežmarok	1. kmeňová škola	3	
	Jakuba Kraya 8, Kežmarok	1. kmeňová škola	0,5	
Stredná priemyselná škola drevárska Bardejovská 24, Prešov	Močidlany, Jarovnice	3. Sabinov 4. Prešov	8 17	Autobus

Košický kraj				
Názov školy a sídlo	Elokované pracovisko	Miesto najbližšej SOŠ	Vzdialenosť v km	Verejné dopravné spojenie (podľa www.cp.sk)
Stredná odborná škola poľnohospodárstva a služieb na vidieku Kukučínova 23, Košice	Hlavná 23, Viničky	1. Kráľovský Chlmec	22	Autobus
	SNP 2, Rozhanovce	1. Košice	12	Autobus
	Okružná 342, Zemplínska Teplica	1. Sečovce	10	Autobus
Stredná odborná škola Jána Bocatia Bocatiova 1, Košice	Sokolany 147	1. Košice	13	Autobus
	Mládežnícka 3, Košice-Šaca	1. Košice	0	MHD
	Vodárenská 19, Košice	1. Košice	0	MHD
Stredná odborná škola Hlavná 54, Moldava	Župná cesta 172, Turňa nad Bodvou	1. Moldava nad Bodvou 2. Rožňava	10 30	Autobus

nad Bodvou	Československ ej armády 37, Moldava nad Bodvou	1. Moldava nad Bodvou 2. Košice	0 30	Autobus
	Kováčska 53, Medzev	1. Moldava nad Bodvou 2. Košice	15 35	Autobus
Stredná odborná škola Mierová 727, Strážske	Šamudovce 100	1. Michalovce	7	Autobus
Stredná odborná škola – Szakközépiskol a J. Majlatha 2, Pribeník	Staničná 375/4, Pribeník	1. Kráľovský Chlmec	5	Autobus
	Leles 418	1. Kráľovský Chlmec	7	Autobus
Stredná odborná škola – Szakközépiskol a Rákocziho 23, Kráľovský Chlmec	Železničná 127, Čierna nad Tisou	1. Kráľovský Chlmec	12	Autobus
Spojená škola – Stredná odborná škola Kollárova 17, Sečovce	Školská 58, Nižný Žipov	1. Sečovce 2. Trebišov	25 17	Autobus
	Dargovských hrdinov 118, Sečovce	1. Sečovce	0	
	Lesná 44/18, Bačkov	1. Sečovce	6	Autobus
	Blatné Remety 98	1. Michalovce	21	Autobus
	Školská 242, Lastovce	1. Sečovce 2. Trebišov	20 19	Autobus/vlak Autobus
	Obchodná 164, Sečovce	1. Sečovce	0	
	Hlavná 462,	1. Sečovce	12	Autobus

	Parchovany			
Stredná odborná škola technická Kukučínova 23, Košice	Bidovce 126	1. Košice	17	Autobus
	Ťahyňská 845/3, Pavlovce nad Uhom	1. Michalovce	21	Autobus
	Ľ. Podjavorinsk ej 1, Košice- Západ	1. Košice	0	
	Hlavná 40, Družstevná pri Hornáde	1. Košice	13	Autobus
	Prešovská 96, Družstevná pri Hornáde	1. Košice	13	Autobus
	Pionierska 33, Čaňa	1. Košice	16	Autobus
	Kecerovce 171, Kecerovce	1. Košice	25	Autobus
	Hlavná 320/79, Slanec	1. Košice	23	Autobus
	Šarišské Bohdanovce 179	1. Košice	19	Autobus
	Nová Polhora 95, Kráľovce	1. Košice	13	Autobus
	Hlavná 261, Kuzmice	1. Sečovce	18	Autobus
	Drahňov 167	1. Veľké Kapušany	10	Autobus
	Parková 1, Veľká Ida	1. Košice	20	Autobus
	Hlavná 42, Veľká Ida	1. Košice	20	Autobus
Spojená	Dargovských	1. Sečovce	0	

škola - Stredná odborná škola Zimná 96, Dobšiná	hrdinov 71, Sečovce			
Stredná odborná škola Učňovská 5, Košice	Budovateľská 1, Košice Floriánska 18, Košice	Košice		MHD
Stredná odborná škola Prakovce 282	Prakovce 289	Prakovce	0	
	Richnava 122	1. Prakovce 2. Bijacovce	22 23	Autobus
	Nálepko 561, Nálepko	1. Spišská Nová Ves	23	Autobus
Stredná odborná škola železničná Palackého 14, Košice	Masarykova 20, Košice	Košice	0	MHD
Stredná odborná škola - Szakközépiskola Janka Kráľa 25, Veľké Kapušany	Družstevná 2335, Trebišov	1. Sečovce	12	Autobus
Stredná odborná škola Markušovská cesta 4, Spišská Nová Ves	Školská 16, Markušovce Rudňany 5	1. Spišská Nová Ves	12	Autobus
Stredná priemyselná škola strojnícka Komenského 2, Košice	SNP 1, Gelnica	1. Prakovce	8	Autobus

Ako vidieť z tabuliek vyššie, marginalizované rómske komunity sa nachádzajú v blízkosti umiestnenia stredných odborných škôl vzdialených do 30 km. Z každej lokality vedie autobusové spojenie, pričom náklady na autobus by nemali prevýšiť čiastku 30 eur

mesačne.⁵ Okrem toho autobusové spojenie je priame, to znamená, že nie je potrebné prestupovať. Väčšina študentov, ktorí navštevujú elokované pracoviská stredných odborných škôl, poberá sociálne štipendium, to znamená, že aj úhrada cestovného by nemala byť až taký veľký problém.

Kvalitatívny výskum o elokovaných pracoviskách stredných odborných škôl z roku 2015 ukázal, že študenti týchto škôl by si vedeli predstaviť cestovať do príľahlých miest na stredné školy a študovať tak spolu s majoritnou mládežou.⁶

Len v Košiciach sa nachádza 19⁷ stredných odborných škôl, na ktorých by mohla rómska mládež z okolitých obcí študovať spolu s majoritnou mládežou a nevytvárali by sa pritom oddelené triedy.

Ďalším aspektom spoločného vzdelávania je rúcanie bariér, to znamená, že rómska mládež by si začala vytvárať priateľstvá s nerómskymi spolužiakmi a spolužiačkami a vzájomným poznávaním by sa narušil blok stereotypov a predsudkov, ktoré obidve skupiny majú.

Záver

Je takmer neuveriteľné, že náš školský vzdelávací systém vytvoril extra drahé stredoškolské vzdelávanie pre mládež z rómskych komunít, aby nemuseli vycestovať ani 1 km zo svojho miesta bydliska. Je zaujímavé, že i napriek tomu, že UNDP v roku 2010 vypracovali rozsiahlu štúdiu a výskum, vďaka ktorému sa zistilo, že by študentom pomohlo oveľa viac finančné zabezpečenie ich štúdia ako geografické umiestnenie, tak naša vláda na to reagovala tým, že podporila vznik drahých a neefektívnych elokovaných pracovísk stredných odborných škôl, ktoré v žiadnom prípade nepodporujú začleňovanie marginalizovaných skupín do spoločnosti, ale naopak, skôr prispievajú k prehĺbovaniu nedôvery a vytváraniu priepastí medzi rómskou minoritou a majoritou.

⁵ CESTOVNÉ SA ODVÝJA OD VZDIALENOSTI, NA ŠTUDENTOV SA VZŤAHUJÚ ZLAVY V SPOJITOSTI S POUŽÍVANÍM ČIPOVEJ KARTY.

⁶ POZRI VIAC: BALÁŽOVÁ, Z.: ELOKOVANÉ PRACOVISKÁ STREDNÝCH ODBORNÝCH ŠKÔL PRI MARGINALIZOVANÝCH RÓMSKYCH KOMUNITÁCH. CESTA K ZAČLENENIU ALEBO VYLÚČENIU RÓMSKEJ MLÁDEŽE? CVEK. BRATISLAVA 2015, DOSTUPNÉ NA [HTTP://CVEK.SK/WP-CONTENT/UPLOADS/2015/11/ELOKOVANE-PRACOVISKA-FINAL-1.PDF](http://cvek.sk/wp-content/uploads/2015/11/ELOKOVANE-PRACOVISKA-FINAL-1.PDF)

⁷ POZRI VIAC: [HTTPS://WWW.STREDNESKOLY.SK/KOSICKY-KRAJ/](https://www.stredneskoly.sk/kosicky-kraj/)

Odporúčania

1. Postupné zrušenie elokovaných pracovísk stredných odborných škôl v marginalizovaných rómskych komunitách a posilnenie kariérneho poradenstva pre rómskych žiakov a žiačky pred vstupom na strednú školu.

Tento článok je súčasťou projektu Politiky zamestnanosti realizovaného Inštitútom zamestnanosti. Tento projekt je podporený z Európskeho sociálneho fondu v rámci OP EVS .

Aktivita: Zapájanie do trhu práce marec 2019

Merateľný ukazovateľ: P0587

Súvis s projektom: Táto analýza súvisí s aktivitou 1. Geografická dostupnosť stredného vzdelávania pre obyvateľov z marginalizovaných rómskych komunit môže prispieť k zlepšeniu zapájania sa do zamestnanosti osôb najviac vzdialených od trhu práce. Predpokladom pre zapojenie sa do trhu práce je získanie kvalitného vzdelania a vybudovanie si sociálnych väzieb, čo kvôli elokovaným pracoviskám stredných odborných škôl v marginalizovaných rómskych komunitách nie je možné.

viac na www.iz.sk